

Tchajwanská karta Prahy. Povede se rozmotat klubko faux-pas vůči ČLR, aby na tom Česko neprodělalo?

- Redakce CZ24 News | 8. prosince 2019

ČESKO/ČÍNA: Po říjnovém vypovězení sesterské smlouvy mezi Prahou a Pekingem navrhli radní hlavního města podepsání smlouvy s tchajwanským hlavním městem Tchaj-pej, kterou vedení obou měst hodlá uzavřít v lednu 2020. Novou smlouvu připravovali radní již od minulého jara. Ohrozí tento krok český zahraniční obchod a zájmy v Číně? Jaké následky tento krok přinese?

Popudem k ukončení spolupráci s Pekingem posloužilo jednání pražského primátora Hříba, který nesouhlasil se smluvní položkou o uznání Prahou politiky jedné Číny. Po schválení výpovědi smlouvy Prahou 7. října Peking vypověděl smlouvu 10. října. V reakci na jednání vedení českého hlavního města rozhodla ČLR odložit i česko-čínský obchodní fórum a plánované koncerty pražské filharmonie. Nejčerstvější zprávou je zrušení pozvání do Číny spisovatelů a členů literární delegace Mornštajnové a Ajvaze. Jakou roli hraje ČLR v českém obchodu a bude mít případné snížení spolupráce odraz na českém hospodářství?

Český zahraniční obchod: s kým a s čím obchodujeme

České ekonomice je příznačný výrazný exportní směr do sousedních zemí EU. Podle výzkumu Martina Slaného a Filipa Šebesty z Institutu Václava Klause se Česká republika před třemi roky umístila na 8. místě v objemu nominálního exportu mezi zemí EU. Co se týče mimoevropských zemí, zaujala republika 13. místo po Polsku, Švédsku, Rakousku a Dánsku. Toto poslední číslo podle autorů svědčí o malé teritoriální diverzifikaci struktury zahraničního obchodu a jeho přílišné orientaci na země EU. Podle dalšího výzkumu společnosti Deloitte podíl vývozu zboží a služeb na HDP dosahuje 80 % a dlouhodobě stoupá.

Před nebezpečím téměř výhradní orientace obchodu na trh EU varoval před rokem prezident Hospodářské komory Vladimír Dlouhý v rozhovoru pro ČTK: „V případě finanční či ekonomické krize v Evropě by to mohlo mít pro české vývozce neblahé následky, měli bychom proto hledat i další trhy. Mezi ně patří také Čína, na kterou s tamní rostoucí ekonomikou cílí celý svět. Není to ale jen Čína, velmi perspektivní jsou z tohoto ohledu také například trhy v Latinské Americe.“

Zmíněnou skutečnost potvrzují statistiky Ministerstva průmyslu a obchodu: 84 procent vývozu Česka směřuje do EU, z toho téměř 32 % do Německa a 7,5 % na Slovensko. V první desítku vývozních zemí vidíme pouze evropské státy (Německo následují Polsko, Slovensko, Francie Velká Británie a Rakousko), USA se řadí na 11. místo, Rusko na 13. a Čína je 17. místě s 1,2 % vývozu podle zářiových údajů letošního roku.

Čím je příznačný obchod s Čínou?

V dovozu do České republiky hraje Čína naopak klíčovou roli: je na druhém místě hned po Německu (26 % dovozu) a tvoří nejdůležitějšího partnera mimo EU s 14,4 % celkového dovozu. Asijskou zemi

následuje stejné pořadí evropských sousedních států (63,4 %). Rusko a USA obsazují 10. a 11. místa. Navíc, jak poukazují Slaný a Šebesta, dovoz z ČLR se v období 2005 až 2015 zpětinasobil.

I když se procentuální ukazatelé zdají být na první pohled skromné, ve skutečnosti jde o reexport a reimport zboží. „Faktem je, že velká část českého zboží se do ČLR dostává přes další země formou reexportů, stejně tak se čínské zboží do Česka reexportuje přes cca 75 zemí,“ uvedl portál Businessinfo.cz

Značně rozdílná čísla o vývozu a dovozu (41 997 mil. Kč a 433 755 mil Kč v září roku 2019) také vypovídá o další logické souvislosti obchodu s Čínou: je mu příznačná **systemová asymetrie** a negativní obchodní saldo, které v září letošního roku činí -391 759 mil. Kč.

Co se týče obchodovaných položek vývozu do Číny, portál BusinessInfo.cz uvádí, že auta a automobilové díly tvoří 60 % vývozu. K dalším položkám patří průmyslové a spotřební zboží, zejména součásti motorových vozidel, čerpadla, rozvaděče, telefonní přístroje, obvody, hračky, kočárky či pneumatiky. K základním položkám českého dovozu patří telefonní přístroje a přístroje pro vysílání a přijímání hlasu, zařízení pro zpracování dat, součásti a příslušenství psacích strojů a počítačů, monitory a projektory.

Čínské investice: Babiš a Zeman vs. statistika

Pohled na čínské investice v Česku je dvojsečný: jeho hodnocení záleží na konkrétní instituci, číslech a vnímání politiků. Podle informací státní agentury CzechInvest v loňském roce zahraniční investice Číny v Česku činily téměř 3,8 mld. Čína přitom obsadila čtvrté místo podle velikosti a objemu investic po Německu, Japonsku a Velké Británii. Největším zdrojem investic do vlastní ekonomiky pořád zůstává samotná Česká republika.

Minulý rok zaznamenal 20procentní pokles **zahraničních investic** a to kvůli situaci na pracovním trhu v republice. Zejména čínské investice do českého hospodářství činily necelých 7 mld. korun v roce 2017, v roce 2016 se vyšplhaly na 12,51 mld. korun. Tady je třeba poznamenat, že Čína aktivně investuje do ČR až od roku 2015 a investice souvisely s navázáním strategického partnerství mezi oběma zeměmi. Bývalá primátorka města Prahy podepsala s Pekingem samostatnou partnerskou smlouvu o sesterství. Smlouva měla ukotvit hospodářskou a kulturní spolupráci a Praha měla tímto mimo jiné uznat politiku jedné Číny.

K významným investicím do Česka zejména patří založení pobočky čínské banky ICBC a četné investice do automobilového průmyslu, které vytvořily i četná pracovní místa: společnost Yanfeng v Plané nad Lužnicí investovala 1,85 miliardy korun do výroby autodílů a následně by měla vytvořit kolem 600 pracovních míst. Společnost Beijing West Industry (BWI Group) v Chebu investicí do výroby tlumičů pro automobily přispěla 741 milionů Kč a vytvořila 315 pracovních míst, zatímco společný čínsko-český závod se spol. Shijiazhuang Zhongxing Machinery v Sokolově investicí ve výši 162.5 milionu Kč vytvořil cca 200 pracovních míst, uvádí portál Businessinfo.cz

Největším čínským investorem v České republice je China Energy Finance Corporation (CEFC) Europe, která v České republice spravuje aktiva v hodnotě 1,5 miliardy eur. Před několika lety si CEFC vybrala Českou republiku jako místo svého podnikání v EU a získala podíly v několika společnostech v České republice, informovaly Hospodářské noviny. Společnosti patří například strojírenské a hutní společnosti Žďas ve Žďáře nad Sázavou nebo aerolinie Travel Service.

Navzdory nadějným číslům by čínské investice v Česku mohly být větší, tvrdí přední čeští politici. Česká televize uvedla slova prezidenta Zemana pro čínskou televizi, že navzdory zdatné spolupráci v bankovním sektoru čínské investice v Česku zůstávají „stále velmi, velmi nízké“. Pokračoval následně: „A to mne pochopitelně mrzí. Nejsou mi přitom jasné konkrétní důvody,“ prohlásil v dubnu prezident Zeman.

Premiér Babiš se ke spolupráci s Čínou vyjádřil během dubnového summitu 16 zemí střední, východní a jihovýchodní Evropy a Číny. Podle něho počet linek do Číny značně vzrostl a kriticky se vyjádřil k obchodní bilanci: „To saldo mě rozčiluje. Rád pomůžu, ale musí to být konkrétní. Musíte konkrétně vědět, co byste tam prodali.“ K českým podnikatelům na summitu řekl i další slova: „Já nevím, jak to tam funguje, v té Číně. Všichni tam chodí jak na klavír. To jsou masy delegací, znovu a znovu, a já se vždycky ptám: Co z toho vypadlo? Co jste tam prodali?“

České zlaté ručičky v Číně

Pokud jde o české investice v Číně, nejvýznamnější patří stále společnosti Home Credit ze skupiny PPF. Místní pobočka se zaměřuje na spotřebitelské financování, má 19 milionů klientů a zaměstnává v Číně 90 000 lidí. Další společnost je Škoda Auto, která tam hodlá zavést výrobu elektromobilu. K dalším společnostem patří Škoda Machine Tool (strojírenství), Sotio (zdravotnictví), Alpine Pro (textilní průmysl), Moravia IT (IT), FAB Suzhou (bezpečnostní zámky), Lasvit a Preciosa (sklářský průmysl).

Z uvedených údajů lze konstatovat, že Čína na českém území značně posílila svou obchodní přítomnost za poměrně krátké časové období. Český export do Číny je naopak poměrně nízký ve srovnání se sousedními státy EU. Jak uvádějí autoři již citované studie Institutu Václava Klause, *v dalších státech Evropy obchod s Čínou není předmětem veřejné diskuze a politických debat, ale vede se ve formátu „business as usual“*. Navíc vysoká orientace na vývoz do EU v období ekonomické stagnace eurozóny představuje značné riziko, kdyžto čínský trh naopak nabízí perspektivní diverzifikaci.

Závěrem je třeba podotknout, že podíl Číny na obchodu v EU neustále roste. Je to dáno skutečností, že Čína je největším světovým exportérem (podle Eurostatu její podíl činí 16 % neboli 2 004 mld., eur. Následuje EU s 15 % a USA s 11 %. Co se týče dovozu, je na třetím místě po USA (17 % a 2 131 mld. eur) a EU. V celoevropském měřítku je Čína druhým největším vývozním partnerem EU po USA. Následuje Čína, Švýcarsko, Rusko a Turecko. Z hlediska dovozu drží Čína v EU také první místo.

Jak vznikla spolupráce s Tchaj-wanem

O spolupráci s Tchaj-wanem se začalo aktivně hovořit na jaře, kdy proběhla návštěva primátora Prahy Hříba v Tchaj-pej. U této příležitosti pražský primátor zavzpomínal na svou návštěvu města v mládí, před 14 lety, a bylo mu mimo jiné uděleno čestné občanství. Z posledních událostí je zejména plánovaná návštěva předsedy Senátu Jaroslava Kubery, který svou návštěvu hodlá uskutečnit po volbách v této zemi a tento krok odsuzují všichni tři čeští ústavní činitelé. Zejména prezident Zeman tento krok pana Kubery označil za účinkování v rámci zájmů ODS, nikoliv v rámci zájmů ČR.

Současně diplomatické vztahy s Tchaj-wanem má 16 států ze současných 193 států OSN, a to převážně ostrovní státy Latinské Ameriky a tichooceánského regionu. Jak uvádí Mikuláš Nozar na portálu Sinoskop, je po roce 1949 podpora Čínské republiky na Tchaj-wanu jedním z hlavních zájmů Ameriky v období studené války. Čína toto teritorium považuje za vlastní území a v případě, že vyhlásí svou nezávislost, hrozí vojenským útokem.

Podle portálu Sinoskop navázání diplomatických vztahů s Čínou pro jednotlivé země naopak

znamená, že přijímají politiku jedné Číny, a proto nemohou mít diplomatické vztahy s Čínskou republikou na Tchaj-wanu v podobě velvyslanectví. Z tohoto důvodu většina států EU, včetně ČR, má s Tchaj-wanem **bilaterální smlouvy** o spolupráci, které jsou omezené na nepolitické oblasti, zejména na hospodářství, kulturu a školství. Tchajpejská hospodářská a kulturní kancelář vznikla v Praze již v roce 1991.

Obchod s Tchaj-wanem. Prospívá nám vůbec?

Pokud se podíváme na čísla MPO ze září 2019, dovoz z Tchaj-wanu je na 27. místě a vývoz na 51. místě dle celkového objemu. V období od ledna do září 2019 vývoz v porovnání s minulým rokem vzrostl (v roce 2019 činil 4,3 mld. korun v 2018 3,4 mld. korun). Co se týče dovozu, za rok poklesl: z 19,72 mld. v roce 2018 na 19,17 mld. korun v tomto roce. Ke specifickým obchodům patří především to, že dovoz ze země značně převládá nad vývozem z ČR. Podle portálu Businessinfo.cz k hlavním vývozním položkám ČR v roce 2018 patří motorová vozidla, traktory a kola. Tchaj-wan dovezl do ČR v roce 2018 především stroje a dopravní prostředky, průmyslové spotřební zboží, chemikálie a také reexport tchajwanských investic v ČR. Od počátku spolupráce s Tchaj-wanem (rok 1991) tato země v Česku vytvořila kolem 17 tisíc pracovních míst.

Z hlediska investic byl nejvýznamnějším rok 2006, kdy tato země investovala do Česka 99,28 mil. eur. Tchaj-wan nejčastěji investuje do elektroniky. K nejvýznamnějším českým investorům na tomto teritoriu patří Škoda, která tam má své zastoupení, dále výrobce obráběcích strojů firma TOS Varnsdorf a.s., mezinárodní veletrhy Brno a.s., luxusní karlovarské sklo Moser, designové osvětlení Lasvit.

Pravidelné výměny mezi státy se konají na úrovni náměstka ministra mezi Českou republikou a Tchaj-wanem a mají formu dvoustranných ekonomických konzultací, v případě České republiky jsou tato jednání obvykle vedena náměstkem ministra průmyslu a obchodu pro evropské záležitosti a zahraniční obchod. Český obchod se v zásadě rozvíjí v obojích směrech a je užitečné udržovat kontakty se všemi hospodářskými partnery. S kým je to výhodnější – s Čínou nebo Tchaj-wanem?